

Številka: U-I-398/22-18

Datum: 3. 1. 2023

PRITRDILNO LOČENO MNENJE SODNIKA MARKA ŠORLIJA K ODLOČBI ŠT. U-I-398/22 Z DNE 14. 12. 2022

1. Ustavno sodišče je odločilo, da Sklep o nedopustnosti referendumu o Zakonu o spremembah Družinskega zakonika ni v neskladju z Ustavo. Glasoval sem za takšen sklep, čeprav sem nasprotoval odločitvama v zadevah Ustavnega sodišča št. U-I-486/20, Up-572/18 in št. U-I-91/21, Up 675/19, sprejetima dne 16. 6. 2022, in čeprav sem še vedno mnenja, da nista bili v nasprotju z Ustavo (i) zakonska ureditev, ki je določala, da zakonsko zvezo lahko skleneta le dve osebi različnega spola, in (ii) ureditev, po kateri istospolna partnerja, ki živita v formalni partnerski zvezi, ne moreta skupaj posvojiti otroka.

2. Nobenega pomisleka nimam, da morata biti trajni skupnosti moškega in ženske ter dveh oseb istega spola glede pravic, ki iz te zveze izhajajo, izenačeni oziroma enakopravni, čeprav glede na naravno danost ne moreta biti enaki. Vsekakor tega ni mogoče doseči z enakim poimenovanjem zvez.

3. Živimo v svetu, ki se odreka temeljnim etičnim in kulturnim vrednotam, na katerih je rasla današnja Evropa. Za današnji čas je značilno difuzno prepoznavanje vrednot, kot je to ugotavljal že dr. Jože Pučnik. Vrednote, ki so (bile) splošno privzete v javnosti, tudi t. i. tradicionalne vrednote, se lahko in se v času spreminjajo ali menjajo. Tem spremembam običajno šele sledi prelitje moralnih norm kot izraza vrednot v pravne norme. Zakonodajalec naj bi v splošne pravne norme vključil temeljna moralna načela, temelječa na notranjih moralnih prepričanjih večine članov družbe.

4. Javna zavest, predvsem pravna, o omenjenih vprašanjih, o katerih je odločalo Ustavno sodišče, je izjemno heterogena. Vera, da je mogoče s pravom, z zakoni, izboljšati družbo, se je v preteklosti že izkazala za zgrešeno. Pravni idealizem ni panacea za razrešitev prepleta družbenih protislovij in nasprotij, še posebej ne tistih, do katerih prihaja v polju vrednotenja. Vsekakor tega ni mogoče doseči enostavno tako, da se obrne zaporedje vrednote – (pravne) norme. Zgolj z zakonom ni mogoče vsiliti spoštovanja moralnih načel.

5. Ustavno sodišče je s tem, ko je odločalo o teh vprašanjih, po mojem mnenju tem vprašanjem neupravičeno dalo ustavnopravni značaj in pomen. Tako je lahko "prehitelo" zakonodajalca, ki bi, kot je to mogoče zanesljivo sklepati, sprejel spremembe Družinskega zakonika, čeprav mu to ne bi narekovali odločbi Ustavnega sodišča. Vendar pa položaj v takem primeru ne bi bil enak sedanjemu, zlasti glede vprašanja dopustnosti referendumu o spremembi zakona.

6. Ne glede na povedano, v tej zadevi ne gre več za navedena vsebinska vprašanja, čeprav so z njimi povezana. Odgovoriti je bilo treba le, ali je odločitev Državnega zbora, da referendum zoper novelo Družinskega zakonika ni dopusten, v skladu z Ustavo. Tudi ta odgovor je povezan z vrednoto, tokrat s pravno vrednoto vladavine prava v okviru, ki ga določa 1. člen Ustave, oziroma v okviru pojma ustavne demokracije, ki iz njega izhaja.

7. In tu je treba upoštevati, da je o vprašanjih zakonske zveze istospolnih partnerjev in z njo zvezane posvojitve otrok konec koncev odgovorilo Ustavno sodišče s svojima odločbama, sprejetima na veljaven način. Odločbi sta dokončni in pravno zavezujoči. Spoštovanje sodnih odločb, tudi odločb Ustavnega sodišča, je eden temeljnih postulatov pravne države in srž ustavne demokracije. Vladavina prava narekuje, da se o pravnih vsebinah odloča v mejah, ki jih določa Ustava. Pri odločanju o tej zadevi zato nisem dal prednosti svojemu osebnemu vrednotnemu pogledu na opredelitev in vsebino instituta zakonske zveze, pretehtala je vrednota spoštovanja pravne države.

Marko Šorli
Sodnik